

Μαθητές εν δράσει

Με τέτοιους ενεργούς πολίτες το περιβάλλον δεν κινδυνεύει

Της **ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ ΒΙΡΒΙΔΑΚΗ**

Η ετοιμότητα της Ελλάς να φωτογραφίσει το κοινό απορριμματοφόρο, καθώς αδειάζει τον κάδο ανακύκλωσης ήταν η αφορμή να γνωρίσουμε μια ομάδα παιδιών και δύο δασκάλους που μας γέμισαν αισιοδοξία.

Ήταν από τις πιο δύσκολες και συναισθηματικά φορτισμένες «επιχειρήσεις» της δημοσιογραφικής μου καριέρας. Πρώτον, γιατί βρέθηκα μπροστά σε 30 ενεργούς πολίτες που ζητούσαν απαντήσεις, και εγώ απαντήσεις δεν είχα. Δεύτερον, γιατί αυτοί οι ενεργοί πολίτες ήταν μόλις 12 χρόνων και μια τέτοια απογοήτευση ήταν ό,τι χειρότερο θα μπορούσε να συμβεί. Και τρίτον, γιατί όλα αυτά διαδραματίζονταν στη Σχολή Χίλλ, στο σχολείο δηλαδή από το οποίο αποφοίτησα πριν από 31 χρόνια. Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή: στο γραφείο μου έφτασαν δύο φωτογραφίες, στις οποίες ήταν φανερό πως ένα κοινό απορριμματοφόρο του Δήμου Αθηναίων άδειαζε τους μπλε κάδους μαζί με τα υπόλοιπα σκουπίδια. Το θέμα μάς έχει απασχολήσει ξανά, όμως χωρίς «ντοκουμέντα». Κανείς δεν είχε την ετοιμότητα να το απαθανατίσει. Όπως μου εξήγησε η Σταυρούλα που έφερε τις φωτογραφίες στην εφημερίδα, τις τράβηξε μια συμμαθήτριά της κόρης της. Ζήτησα να γνωριστώ με τα παιδιά και έτσι ένα πρωινό... ξαναπήγα σχολείο. Μια ομάδα από τους μαθητές της ΣΤ΄ τάξης είχε ήδη ετοιμάσει το κείμενο που συνόδευε το ντοκουμέντο.

Η Νατάσα Κακογιαννάκη, η δασκάλα τους, διακριτικά παρακολουθεί και θέτει το ερώτημα που εγώ όφειλα να κάνω: «Πώς νιώσατε για το γεγονός;» Πρώτη παίρνει τον λόγο η Ελλη Χαρίση, η μαθήτριά που έβγαλε τις φωτογραφίες: «Απογοήτευση γιατί καταστρέφουν τον κόπο μας». «Ναι», συμφωνεί η Δανάη, «όταν κάνεις όλο αυτό τον κόπο να τα μαζεύεις και να τα μεταφέρεις στον κάδο για την ανακύκλωση, που δεν είναι και κοντά, όταν βλέπεις αυτό το πράγμα... απογοητεύεσαι». «Απογοήτευση, λύπη και θυμό νιώσαμε», φωνάζουν τα παιδιά. Και αντί να μένουν με σταυρωμένα χέρια -όπως πολλοί «μεγάλοι» κάνουμε- σκέφτονται πώς θα αντιδράσουν. Οι ιδέες πέφτουν σαν βροχή στην... αίθουσα: Με αφίσες (Μυρτώ), να το διαδώσουμε σε όσους μπορούμε (Κατερίνα), να έρθουμε σε επαφή με άλλα σχολεία (Λογγίνος). Εξ άλλου, σκέφτομαι, το πρώτο βήμα, ήδη το έκαναν προκαλώντας αυτό το δημοσίευμα. Κι αφού τους ρωτώ τι θα τους διευκόλυνε για να ανακυκλώνουν, μένω για μια ακόμη φορά άφωνη από τις γνώσεις, την ευρηματικότητα και τη φαντασία τους:

- Το νερό που είναι καθαρό να διοχετεύεται στις καλλιέργειες (**Νικηφόρος**).
- Να γίνει καμπάνια για ανακύκλωση από τα σούπερ μάρκετ για να το μάθει όλος ο κόσμος (**Κατερίνα**).
- Να ανακυκλώνεται και ο πυρήνας της ελιάς (**Θανάσης**).
- Να υπάρχουν περισσότεροι κάδοι για όλα τα υλικά (**Δανάη**).
- Να παίρνουμε το νερό από τα καζανάκια, να το καθαρίζουμε και να περνάει από τουρμπίνα που θα παράγει ενέργεια (**Λογγίνος**).
- Να υπάρχουν κάδοι για υπολείμματα τροφίμων που θα πηγαίνουν για κομποστοποίηση (**Αντώνης**).
- Όταν ξεπλένουμε τα λαχανικά να βάζουμε το νερό σε μια λεκάνη και να το χρησιμοποιούμε στην τουαλέτα (**Αντώνης**).

- **Ελλη:** *Να έχουμε διαφορετικούς κάδους με διαφορετικά χρώματα στο σπίτι κι όταν γεμίζουν να τους μεταφέρουμε στην ανακύκλωση. «Ναι» πετάγεται ο Θοδωρής «κι όταν γεμίζουν να καλούμε μέσα από το Ιντερνετ τον σκουπιδιάρη να τα παίρνει».*

Όπως μαθαίνω αργότερα, τα παιδιά έχουν ήδη φτιάξει «ομάδες κρούσης» και δρουν για να καταδικάζουν οτιδήποτε βλάπτει το περιβάλλον. Μέχρι στιγμής, έχουν μοιράσει τις δικές τους κλήσεις σε αυτοκίνητα που είναι παρκαρισμένα στα πεζοδρόμια. Και η «πρόσκληση» αυτή προς τον Τύπο είναι η πρώτη τους καταγγελτική πράξη. Παράλληλα, όπως με ενημέρωσε η υπεύθυνη δασκάλα για τα περιβαλλοντικά προγράμματα Τίνα Νάντσου, έκαναν στο μάθημα της Φυσικής πειράματα για όξινη βροχή, ήπιες μορφές ενέργειας, ανάφλεξη δάσους από σπασμένα μπουκάλια, έφτιαξαν βιολογικά σοκολατάκια, φύτεψαν ντομάτες και πιπεριές, πήραν συνεντεύξεις από ιδιοκτήτες βιολογικών καταστημάτων, έκαναν κατασκευές από σκουπίδια.

Και, ίσως, το πιο σημαντικό: αποφάσισαν να έχουν πάντα μια φωτογραφική μηχανή μαζί για να απαθανατίζουν τα κακώς κείμενα. Ίσως αυτή να είναι η αρχή μιας υπέροχης συνεργασίας: το Escopolice, παιδιά, είναι στη διάθεσή σας.

Η ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΚΑΤΕΛΗΞΕ ΣΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

«Ολοι μάς λένε να κάνουμε ανακύκλωση! Και που κάνουμε σε τι βοηθάει; Την πετάνε μαζί με τα υπόλοιπα σκουπίδια»!!! Το περιστατικό έγινε Δευτέρα 25 Φεβρουαρίου του 2008 στην οδό Κανάρη, ώρα 7.51 π.μ. στο Κολωνάκι (Δήμος Αθηναίων). Η μαθήτρια Ελλη Χαρίση είδε το περιστατικό μέσα από το σχολικό και το τράβηξε φωτογραφία».

Κείμενο: Μαθητές ΣΤ' Δημοτικού της Σχολής Χιλλ.

Γεράνια και νότες στη σχολική ταράτσα

Το φυτεμένο δώμα του 11ου Γυμνασίου Πειραιά, που βρίσκεται σε ένα μικρό στενό ανάμεσα σε αρκετές πολυκατοικίες, αποδεικνύει πόσα μικρά «θαύματα» μπορούν να γίνουν όταν υπάρχει το μεράκι παιδιών και καθηγητών.

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΝΤΙΑΣΙΖΙΑΝ
Φωτογραφίες: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΤΑΦΗΣ

Το κουδούνι χτυπάει για διάλειμμα. Κάποιοι από τους 265 μαθητές του 11ου Γυμνασίου Πειραιά ξεχύνονται στην αυλή κι άλλοι ανηφορίζουν τις σκάλες. Η καθηγήτρια ξεκλειδώνει την αίθουσα της βιβλιοθήκης και πατάει το play. Υπό τους ήχους της κλασικής μουσικής, τα παιδιά διαβαίνουν το κατώφλι για τον... κήπο του σχολείου τους. Κάποτε ήταν απλώς... μια ταράτσα. Σήμερα στο χώρο αυτό θειρεύουν αμυγδαλιά, λεμονιά, δεντρολίβανο, θυμάρι, ρίγανη, πικροδάφνες, γεράνια, ζουμπούλια και κουκουάτ.

«Ποτίζουμε τα λουλούδια. Και αυτά με τη σειρά τους μονώνουν το χώρο και περιορίζουν την απαίσια ακτινοβολία του ήλιου που μας έρχεται συνήθως στο κεφάλι. Επιπλέον, κρατούν τις από κάτω σχολικές αίθουσες ζεστές. Είναι πολύ πιο όμορφα από το να βλέπεις ένα πλακάκι που το μισό έχει ραγίσει και το άλλο μισό είναι βρώμικο», εξηγεί η Άννα, μαθήτρια της Γ' Γυμνασίου. Μαζί της συμφωνεί και η 13χρονη Ηρώ: «Έχουμε φυτέψει διάφορα είδη λουλουδιών. Κυρίως κυριαρχεί η μεσογειακή βλάστηση, που δίνει πολλά χρώματα στο σχολείο μας: μωβ, πορτοκαλί, ροζ, άσπρο, κόκκινο...».

Η δραστήρια Περιβαλλοντική Ομάδα του Γυμνασίου αριθμεί σήμερα 60 μέλη και ασχολείται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με τα βιοκλιματικά κτίρια και τις πράσινες στέγες. Το «φυτεμένο δώμα», όπως αποκαλείται η συγκεκριμένη κατασκευή, είναι δημιούργημα των ίδιων των παιδιών: «Έκαναν πριν από δύο χρόνια τα σχέδια για το πώς θα ήθελαν να το διαμορφώσουν», λέει η κ. Μαργαρίτα Θυμαρά,

υπεύθυνη της Περιβαλλοντικής Ομάδας. «Καταλήξαμε στην κατασκευή με τα παγκάκια και τις ομπρέλες. Με τη βοήθεια των ειδικών παρακολούθησαν ποια υποστρώματα τοποθετήθηκαν, ώστε να μην υπάρξει πρόβλημα με τα νερά, και φύτεψαν με την καθοδήγηση των γεωπόνων». Και από τότε μέχρι σήμερα; «Φυτεύουμε εποχικά φυτά, βγάζουμε κανένα αγριόχορτο και φυσικά ο χώρος είναι μέσω της βιβλιοθήκης πάντα προσβάσιμος».

«Διαμορφώνεται κι ένα αισθητικό κριτήριο. Αν έρθετε Παρασκευή μεσημέρι κατά τις τρεις, θα δείτε 60 - 70 παιδιά να παρακολουθούν εδώ κάποιο πρόγραμμα. Μπορεί να είναι κινηματογράφος, θέατρο, οτιδήποτε. Είναι χαρακτηριστικό ότι αυτός ο χώρος συγκριτικά με τους υπόλοιπους διατηρείται πιο καθαρός. Στην αυλή, εύκολα θα πετάξουν το χαρτάκι από την τυρόπιτα. Εδώ δεν τολμούν ή μάλλον δεν θέλουν», σημειώνει ο φυσικός και υποδιευθυντής του Γυμνασίου κ. Γιώργος Νίκας. Για να συμπληρώσει η διευθύντρια και καθηγήτρια Γαλλικών κ. Τερψιθέα Χατζημανώλη: «Εχουμε καταφέρει να κάνουμε το Γυμνάσιο ολόημερο στη λειτουργία του. Αυτή είναι και η επιτυχία: ένας πυρήνας συναδέλφων που αφιερώνουν προσωπικές τους ώρες πέρα από τη διδασκαλία στο σχολείο. Ο ένας με τον άλλο παρασύρεται. Και τα ίδια τα παιδιά δίνουν το έναυσμα. Το θέλει και η εποχή μας. Είναι τόσο σκληρή που πρέπει να δώσεις και το κάτι παραπάνω».

Η Άννα, η Δανάη, η Δόμνα και ο Νίκος, μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου, είναι από τα ιδρυτικά μέλη της ομάδας. «Τα φυτά μέσα από τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης απορροφούν το διοξείδιο του άνθρακα που παράγουν τα αυτοκίνητα και οι βιομηχανίες. Έτσι έχουμε το οξυγόνο». Αν και την επόμενη χρονιά θα βρίσκονται στο Λύκειο, αφήνουν έργο πίσω τους. «Εχουμε τοποθετήσει ένα πλάνο στην πόρτα που περιλαμβάνει όλα τα φυτά που διαθέτουμε». «Οι από κάτω ακριβώς αίθουσες είναι πια πολύ δροσερές την άνοιξη». Ο ένας παίρνει τη σκυτάλη του λόγου από τον άλλο: «Ερχονται και διάφορα πουλιά». «Και πεταλούδιτσες.» «Επειτα από διαγωνίσματα, ερχόμαστε εδώ και τα ξεχνάμε όλα.»

Καθώς η σονάτα για πιάνο του Μότσαρτ ακούγεται από τη βιβλιοθήκη ο υποδιευθυντής εκμυστηρεύεται: «Ένα από τα σχέδια είναι να μπουν κι έξω μεγάφωνα». «Εχετε ποτέ μεταφέρει το μάθημα εδώ;», ρωτώ τη διευθύντρια. «Όχι. Θα μπορούσε όμως να γίνει θαυμάσια. Θα το δοκιμάσω. Μή σας πω σήμερα κιόλας. Την έκτη ώρα!»

«Τα Παιδιά του Πειραιά» χωρίς Πασαλιμάνι;

Παρ' όλο που η αρχική σκέψη μιλούσε για ταρατσόκηπο στην κεντρική ταράτσα του Γυμνασίου, που είναι διπλάσια και έχει «πιάτο» όλο το Πασαλιμάνι, οι μαθητές συμβιβάστηκαν με την οικονομικότερη λύση. Περιορίσαν τον κήπο τους στη μικρή ταράτσα που «βγάζει» η βιβλιοθήκη. Ωστόσο, σκοπεύουν να προχωρήσουν την αρχική ιδέα με τη βοήθεια των καθηγητών και με ισχυρό όπλο το ήδη επιτυχημένο εγχείρημα. Μήπως ήρθε η ώρα ο Δήμος και ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων ναβάλουν πιο βαθιά το χέρι στην τσέπη και να ενισχύσουν μια τέτοια προσπάθεια;

Αναδάσωση... hand made!

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΝΔΑΛΕΠΑ

Την ώρα που κάποιοι κάνουν συσκέψεις για το πώς θα πρασινίσουν τα χιλιάδες στρέμματα καμένων εκτάσεων, κάποιοι άλλοι σπέρνουν με τα χέρια τους τη ζωή μαθαίνοντας ταυτόχρονα πως, καμιά φορά, η θέληση και η διάθεση είναι πιο σημαντικά και αποτελεσματικά από τα χρήματα.

Στο προαύλιο του Επαγγελματικού Λυκείου Μεγαλόπολης, περίπου σαράντα μαθητές μαθαίνουν από τον καλλιεργητή κ. Παναγιώτη Μανίκη να τυλίγουν σβόλους από σπόρους με αργιλόχωμα. Ο κ. Μανίκης

από το Πανελλήνιο Κέντρο Φυσικής Καλλιέργειας στην Εδεσσα επισκέπτεται το σχολείο στο πλαίσιο του προγράμματος «Αναδάσωση Καμένων Περιοχών» της Δ/σης Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αρκαδίας.

Οι σβόλοι οι οποίοι προετοιμάζονται θα σπαρθούν σε μια έκταση 30 καμένων στρεμμάτων έξω από τη Μεγαλόπολη. Μετά την επίδειξη του κ. Μανίκη, τη σκυτάλη παίρνουν τα παιδιά. Η δουλειά είναι απλή: χιλιάδες σπόροι από σπυροφόρα, λαχανικά και όσπρια, δασικά φυτά και δένδρα ανακατεύονται με άργιλο και μικρό ποσοστό οργανικής ύλης. Το μείγμα βρέχεται και πλάθεται σε σβόλους διαμέτρου 5 εκατοστών ή σε μακρόστενα «λουκάνικα». Η κάλυψη με αργιλόχωμα προστατεύει τους σπόρους, ώστε να μη φαγωθούν από πουλιά και τρωκτικά, όταν θα σπαρθούν «στα πεταχτά». Ο καθένας διαλέγει πόστο και οι δουλειές μοιράζονται σε παρέες.

Ο Κυριάκος και ο Παναγιώτης έχουν αναλάβει τα «βαρέα και ανθυγιεινά»: ανακατεύουν τύρφη, άργιλο και σπόρους σε μια μπετονιέρα που ετοιμάζει μεγάλες ποσότητες μείγματος. Μέρος του μείγματος πάει σε παρέες κοριτσιών που σε μουσαμάδες πλάθουν σβόλους, μιλούν και γελούν δυνατά. Σε μια σειρά από θρανία έχει δημιουργηθεί μια μικρή γραμμή παραγωγής. Τα πρώτα παιδιά παίρνουν έτοιμο το μείγμα και το χτυπάνε για να φύγει ο αέρας. Οι επόμενοι πλάθουν τα μεγάλα κομμάτια σε μακρόστενους κυλίνδρους και οι τελευταίοι τούς βάζουν σε μια αυτοσχέδια κατασκευή που τους κόβει σε φέτες. Άλλοι γεμίζουν τους κουβάδες και πάνε τις φέτες να στεγνώσουν στους μουσαμάδες.

Στο προαύλιο βρίσκεται και ο κ. Μερζιώτης, αντιδήμαρχος Μεγαλόπολης, ο οποίος επισημαίνει ότι οι προτεραιότητες του δήμου μετά τις πυρκαγιές είναι τα αντιπλημμυρικά έργα και η αποκατάσταση των καμένων. Στην ερώτηση πώς πάει η προσπάθεια, η απάντηση είναι αποστομωτική: «Πώς να πάει; Ο δήμος δεν έχει φράγκο».

Ο διευθυντής του Λυκείου, κ. Γαλάνης, εξηγεί πώς προέκυψε το πρόγραμμα: «Ο Γιάννης Βαρελάς, Διευθυντής Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κορινθίας, μου είχε μιλήσει για τη μέθοδο. Λόγω του ότι είμαστε ορεινή και πυρόπληκτη περιοχή, η Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Τρίπολη φάνηκε να συκινείται. Ευτυχώς πήραμε άδεια για τις σπορές. Για φυτεύσεις δένδρων χρειαζόμεσταν άδειες από το δασαρχείο και την περιφέρεια, τις οποίες δεν καταφέραμε να πάρουμε».

Ωρα για σπορά

Σάββατο πρωί έξω από το σχολείο περιμένει το λεωφορείο της ΔΕΗ. Οι χιλιάδες σβόλοι έχουν στεγνώσει και έχουν μπει σε σακούλες. Στη διαδρομή καρβουνιασμένες ελιές, πεύκα, πουρνάρια γεμίζουν το τοπίο. Κορμωδέματα από καμένα πουρνάρια καλύπτουν τους λόφους παραπλεύρως της εθνικής οδού. Το λεωφορείο σταματάει σε ένα τέτοιο λόφο. Από την κορυφή του λόφου τα παιδιά «οπλισμένα» με μισό τόνο πλήνους σβόλους έχουν αρχίσει να βομβαρδίζουν την περιοχή. Αυτή είναι σίγουρα η πιο απλή, φθηνή και παιχνιδιάρικη μέθοδος αναδάσωσης.

Τα ρωτάω για τις πυρκαγιές. Το αίσθημα του φόβου κυριαρχεί, ενώ περιγράφουν σκηνές αποκάλυψης. Και η αναδάσωση; «Ηρθαμε γιατί αγαπάμε το περιβάλλον μας», λέει ο Λυμπερής. «Θέλουμε να τα δούμε όλα πράσινα, και να γράφεις ότι το δήλωσα εγώ». Στην επιστροφή συζητάω το θέμα με τον κ. Μανίκη. «Στην Κόρινθο, ένα κορίτσι 13 χρόνων μας είπε: «Αν καεί το σχολείο μπορούμε να το ξαναφτιάξουμε, τη Φύση όχι!». Σκέφτομαι τη μεθοδικότητα των παιδιών, την περηφάνια τους για το σχολείο και μου φαίνεται πως πολλοί από τους σπόρους θα πιάσουν.

INFO: Στις 19 Απριλίου στους Αγίους Θεοδώρους και στις 20 Απριλίου στο Λέχαιο Κορινθίας θα γίνει η ετήσια Γιορτή Σπόρων και Φυσικής Καλλιέργειας. Οι επισκέπτες μπορούν να ανταλλάξουν σπόρους και να πάρουν φυτά από παραδοσιακές ποικιλίες που καλλιεργούν σε φυτώρια τα παιδιά της περιοχής. Από τα τέλη Ιουλίου μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου θα γίνεται προετοιμασία σβόλων με εθελοντές απ' όλο τον κόσμο στο κτήμα του κ. Μανίκη στην Εδεσσα. Τον Οκτώβριο θα γίνει μεγάλη σπορά 3.000 στρεμμάτων στην Κερατέα, υπό την αιγίδα του δήμου.

Παναγιώτης Μανίκης Ο Έλληνας Φουκουόκα

Εφαρμόζοντας τη μέθοδο των σβόλων, ο κ. Μανίκης έχει δημιουργήσει εδώ και 15 χρόνια το πρώτο «ζουγκλοποιημένο» κτήμα φυσικής καλλιέργειας στην Εδεσσα. Ταξιδεύει στην Ελλάδα και το εξωτερικό συζητώντας και επιδεικνύοντας τη φυσική καλλιέργεια σε σχολεία, αγρότες, δημόσιους φορείς. «Όταν πεθαίνει η Φύση πεθαίνει και ο άνθρωπος», λέει. «Μόνο η πλούσια Φύση μπορεί να δώσει ευημερία. Όταν ακούμε για ανάπτυξη και θέσεις εργασίας, πρέπει να αναρωτιόμαστε: θα έχουμε πλούσια Φύση,

καθαρό νερό, σωστό φαγητό, υγεία για όλους;» Η μέθοδος των σβόλων αποτελεί μέρος της φιλοσοφίας της φυσικής καλλιέργειας του Ιάπωνα φιλοσόφου και καλλιεργητή Masanobu Fukuoka, από τον οποίο έχει διδαχθεί ο κ. Μανίκης. Με στόχο τη δημιουργία γόνιμου εδάφους και την οικονομική αυτάρκεια, οι φυσικοί καλλιεργητές αποφεύγουν οποιαδήποτε παρέμβαση (κλάδεμα, ξεχορτάρισμα, χρήση λιπασμάτων) στα κτήματα. Οι σβόλοι, περιέχοντας μεγάλο αριθμό και ποικιλία σπόρων, επιτρέπουν τη συγκράτηση και βελτίωση του εδάφους από τα αναπτυσσόμενα ριζικά συστήματα. Ο Φουκουόκα την αποκαλεί «τη μέθοδο του να μην κάνεις τίποτα».

Ημερομηνία : 04-04-08 Copyright: <http://www.kathimerini.gr>

[Κλείσιμο](#)